

**МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ
НАУЧНОЙ РАБОТЫ
С МОЛОДЁЖЬЮ**

7. Формування уявлень про роботу лічильної машини.
8. Алгоритмічні завдання та програми.
- 9-10. Логічні задачі.
- 11-12. Задачі на кмітливість.
- 13-14. Раціональні способи обчислень.
15. Пряма, відрізок, промінь.
16. Числовий промінь.
17. Додатні і від'ємні числа.
- 18-19. Система координат.
- 20-21. Графічні задачі.
22. Трикутники. Види трикутників.
23. Прямокутники. Види прямокутників.
24. Коло. Елементи кола. Хорда, сегмент, сектор.
25. Геометричні тіла.
- 26-27. Задачі на знаходження кількості граней, ребер, вершин призми.
28. Прості числа.
29. Розкладення чисел на прості множники.
- 30-31. Скорочення дробів.
32. Приведення дробів до спільного знаменника.
33. Математичні ребуси, кросворди, анаграми.
34. Повторення вивченого.

Враховуючи вікові особливості дітей, поняття, які вводяться, логічні задачі, ситуації подаються в ігровій формі.

Гра мобілізує знання дітей, дисциплінує мислення, а математична гра розвиває винахідливість.

ЦЕГЕЛЬСЬКА М.В.
м. Кривий Ріг, УКРАЇНА

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сучасний стан розвитку лінгводидактики вимагає нового підходу до професійної діяльності вчителя іноземних мов – у своїй роботі він повинен не тільки спиратись на найновіші методичні розробки і рекомендації, а вміти критично їх оцінювати та адаптувати до потреб учнів, яких він навчає.

Одною із складових діяльності вчителя іноземних мов є розробка власних програм і методик. Для цього потрібне як знання основних напрямів розвитку лінгводидактики, так і "вміння порівнювати будову різних мов, виявляти їх подібні риси та розбіжності, прогнозувати на підставі такого порівняння випадки міжмовної інтерференції та позитивного переносу" [1,3].

Навички зіставного аналізу сприяють розширенню лінгвістичної компетенції вчителя іноземних мов, оволодінню технологією вивчення мови, формуванню способів самостійного опанування знань.

Найбільш перспективними в плані зіставного аналізу для потреб навчання іноземній мові видаються дослідження лексичних одиниць – адже лексичний склад кожної мови відбиває не тільки її своєрідні риси, а й культуру народу, який цією мовою спілкується.

Зіставний аналіз використовується вчителями іноземних мов для семантизації лексичного матеріалу та виявлення міжмовних відповідників на логіко-поняттєвому рівні.

Лексичний склад кожної мови містить такі групи одиниць:

а) акультурні одиниці, які в рівній мірі вживаються в різних мовах (службові одиниці, терміни та ін.);

б) полікультурні, які відображають елементи, що існують у багатьох культурах (типу *місто* – *city, town, вчитель* – *teacher* та ін.);

в) внутрішньокультурні одиниці (*вареники, haggis*);

г) зовнішньокультурні одиниці (*парламент, цар* та ін.)

Дві перші групи є основою міжмовного спілкування. Одиниці першої групи є повністю тотожними, одиниці другої групи характеризуються деякою семантичною асиметрією – наявністю фоно-конотативного компоненту. Такі одиниці доцільно вводити шляхом перекладу, виділяючи та зіставляючи особливості їх семантичного наповнення (пор. укр. *місто* – англ. *town, city*, рос. *луна, місяць* – англ. *moon*). Аналіз семантичної асиметрії дозволить учням враховувати ці відмінності в процесі міжкультурної комунікації.

Внутрішньокультурні та зовнішньокультурні одиниці виділяються в межах певного лексичного матеріалу (лексико-се-

семантичних груп – ЛСГ). Для вивчення соціокультурного компонента лексичних одиниць необхідно застосовувати переклад із додатковими поясненнями. Зіставний аналіз таких одиниць передбачає виявлення суті семантичних відмінностей (пор. англ. *Parliament* з укр. *парламент, Верховна Рада*). Ці відмінності пояснюються неоднаковим сприйняттям мовними колективами позамовної дійсності.

Елементи всіх груп показують, що мовна свідомість може по-різному членувати об'єкти реальної дійсності. При цьому увагу учнів потрібно звертати на такі відмінності:

а) національно-мовна свідомість може реалізовувати більшу або меншу диференціацію понять: *витязь* – *knight, hero*; *погляд* – *glance, look* та ін.;

б) у мовній свідомості виділяється або не виділяється узагальнююче поняття – гіперонім: пор. укр. *взуття* – *черевики*, англ. *shoes* – *shoe/s*;

в) у мові можуть по-іншому розподілятися елементи змісту: пор. *говорити, розмовляти, розповідати* – *to speak, to say, to talk, to tell*;

г) у свідомості мовців по-різному може виражатись збірність і множинність: *морква, морквина, дві морквини* – *carrots, a carrot, two carrots*.

Ці випадки міжмовної семантичної асиметрії треба пояснювати учням як розбіжності на логіко-поняттєвому рівні. При вивченні лексичних одиниць проводиться зіставлення повних семантичних обсягів слів і в, залежності від характеру та ступеню відмінностей, додаються пояснення та коментарі до основних значень слів.

Існує декілька основних прийомів зіставлення і семантизації лексики [2,191]:

1) переклад – є найбільш економним способом семантизації у випадку повної еквівалентності або незначної асиметрії семантичних об'єктів зіставляваних одиниць (*an aunt* – *тітка*);

2) переклад із поясненням лексичного значення. В залежності від характеру відмінностей додаються короткі пояснення значень слова. Так, при семантизації дієслова *to ask* потрібно зазначити, що ця одиниця об'єднує компоненти "*запитувати*" і "*просити*";

3) переклад з елементами зіставного аналізу і мовним коментарем застосовують у випадках складного перехрещення значень лексичних одиниць. Одним із прикладів є встановлення семантичного співвіднесення між дієсловами *виступати* і *to perform*. Для цього відзначаємо, що дієслово *to perform* може бути перехідним і неперехідним та має інший об'єм значення: "виконувати завдання", "ставити (п'єсу)", "виступати (на сцені)". Дієслово "виступати" відповідає англійському "to perform" тільки в останньому значенні. При вивченні цього дієслова необхідно навести інші значення дієслова "виступати" – "to speak", *to have a speech, to second / oppose (a proposal)*;

4) наведення типових ситуацій, які характерні для одиниць даної ЛСГ. Існують одиниці з великим набором сем, тому коментувати усі значення дуже складно (*good, bad, nice* та ін.). В такому випадку доцільним є лише наведення типових словосполучень (*сильна людина – a strong person, сильний дощ – a heavy rain, сильна нежить – a bad cold (in the head)*).

Для закріплення лексики, яка семантизується шляхом зіставного аналізу рекомендуються такі види вправ:

1. Утворити словосполучення з англійськими словами, які відповідають одній лексичній одиниці в українській мові: *отримувати – to get, to receive, to obtain*:

- отримати наказ (to receive an order);
- отримати визнання (to obtain recognition);
- отримати перевагу (to get the better) та ін.

2. Скласти речення зі словосполученнями, що належать до даної ЛСГ:

- to receive a letter / one's salary;
- to obtain experience / information;
- to get fame / an advantage.

3. Вставити в подані речення:

а) слова, які відрізняються від вихідних слів об'ємом значень: *can, may, to be able*:

1. He is old, but still ... (able).
2. It is so dark that you ... see nothing (can).
3. He ... miss the train (may).

б) пароніми типу *emotive / emotional*.

1. He is an ... person (emotional).
2. In newspapers we observe the ... use of language (emotive).
3. Look! What an ... issue! (emotional / emotive).

4. Перефразувати речення, вживаючи компоненти ЛСГ: *to essay, to try, to attempt, to seek*:

1. Will you try an effort to do this job? (use *attempt* in answer).
2. Test the quality of this product. (use *essay* in answer).
3. Try to find a right answer. (use *seek* in answer).
4. Put something to the proof, test. (use *try* in answer).

Досвід роботи вчителя іноземних мов показує, що, оскільки міжмовна асиметрія існує на всіх мовних рівнях, зіставний аналіз потрібно проводити з самого початку навчання. Якщо у людини, яка вивчає мову, не сформовані навички зіставного аналізу, можуть виникнути невірні асоціації, що призводить до стійких лексичних помилок. Саме тому системне зіставлення лексики в лінгводидактичних цілях повинне стати необхідною складовою частиною діяльності вчителя іноземних мов. Вправи, створені в результаті контрастивного аналізу, мають на меті закріплення матеріалу, що системно подається в уроці, та виявлення міжмовних невідповідностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ніколаєва С.Ю. Ступенева підготовка вчителя / викладача іноземної мови в університеті // Іноземні мови. - №2, 1999. - С. 3-8.
2. Вагнер В.Н. Способы семантизации лексики при лингвоориентированном преподавании целевого языка (русского языка англоговорящим) // Проблемы зіставної семантики. Збірник наукових статей. Випуск 5 / Відп. ред. Кочерган М.П. - К.: КДЛУ, 2001. - С. 190-193.